

نقش حجاب بر سلامت روان

زهرا رمضانی فیروزآبادی

حوزه حضرت

عبدالعظیم (ع) - سطح ۲

چکیده

کلمه حجاب واژه ای عربی که در قرآن نیز آمده است و در فارسی آن را «پوشش» ترجمه کرده اند. حجاب مانع و پرده است و اگر درباره پوشش بانوان بکار برده می شود به اعتبار پشت پرده واقع شدن آنان و پوشیده شدن به وسیله پارچه ای مانند پرده همانند چادر است.

حجاب مسئله ای است که از دیرباز مورد توجه همه ادیان و ملل بوده است. در اسلام نیز بسیار حائز اهمیت می باشد و قرآن کریم در آیات روح بخش خود، این امر را برای زنان قرار داده است.

حجاب در واقع مانع ایجاد کردن برای تبرج زنان و عشوه گری آن ها در جامعه می باشد که در عصر جاهلیت نیز مرسوم بوده است و نیز برای جلوگیری از سوء استفاده جنسی از زنان در جامعه قرار داده شده و مقام ارزشمند انسانی زنان را حفظ می نماید که این نوشتار به این بخش از تأثیر و نقش حجاب پرداخته است.

سلامت روان که در عربی با عنوان قلب سلیم از آن یاد شده است و در واقع همان سلامت روح و دل و قلب انسان می باشد که انسان با مردم در صلح و سازگاری بوده و احساس رضا و آرامش و با حُسن خلق با خود و مردم تعامل داشته باشد.

هر گاه زنان در جامعه بدون حجاب حضور یابند این امر باعث اضطراب و نا آرامی آنها و همچنین ناآرامی مردان می گردد. چرا که قوای جنسی مدام در حال تحریک بوده و این مسئله تأثیر منفی بر اعصاب انسان می گذارد و اعصاب به مرور تعدیل رفته و این ناآرامی دائمی می گردد.

بنابراین حجاب و حفظ آن، هم در روابط اجتماعی نقش بسزایی دارد و همچنین برای حفظ کانون خانواده و به تبع آن به سلامت روان انسان یاری می رساند وقتی افراد از روان سالم برخوردار بوده، مسلماً در دیگر امور زندگی نیز می توانند به آن موفقیت و آرامش لازم که برای طی طریق تکامل انسان نیاز است دست یابند و این همان غایت خلقت انسان می باشد.

واژگان کلیدی: حجاب، سلامت، روان.

مقدمه

تأکید بر جایگاه حجاب و فلسفه آن در اسلام حائز اهمیت است. حجاب می تواند شالوده استوار برای زنان بالنده فراهم سازد. امروزه که موج تبلیغات سوء علیه حجاب زنان ما را در معرض هجوم قرار داده، توجه به این امر که جز با بیان فلسفه آن و دفاع از آن میسر نمی گردد، اهمیت ویژه ای دارد. در این نوشتار از فلسفه حجاب و اهمیت آن سخن به میان می آید و شکی نیست که حجاب و پوشش تأثیر زیادی بر روح و روان دارد، که در سایه آن از هر ذلت و تحقیری در امان می ماند. دین اسلام با واجب کردن حجاب می خواهد زن بازیچه دست شهوت پرستان نباشد و ارزش او به میزانی تنزل نکند که تنها وسیله ای برای اطفای شهوت ها شود.

اهمیت حجاب زن از آن جهت است که علاوه بر حفظ ارزش انسانی زن به حفظ جامعه و کیان خانواده نیز تأثیر بسزایی دارد. هر گاه زن بدون حجاب در اجتماع مردان نامحرم حاضر می شود به آسانی تحت تأثیر روانی و عاطفی آنان قرار می گیرد و وحدت روانی او از بین می رود و با از بین رفتن وحدت روانی، دچار اضطراب و آشفتگی می گردد. بنابراین حجاب برای حفظ تعادل روانی و عاطفی زنان واجب گردیده که در این نوشتار به تفصیل بیان می گردد.

مفهوم واژه حجاب

کلمه حجاب واژه ای عربی که در قرآن نیز آمده است و در فارسی آن را «پوشش» ترجمه کرده اند.^۱ مفهوم اول حجاب: مانع ایجاد کردن، جدا کردن دو چیز و مفهوم دوم آن: پوشاندن و از مقابل نگاه افراد خارج و پنهان کردن است که این مفهوم از واژه «ستر» استفاده می شود.

به عبارتی دیگر: حجاب مانع و پرده است و اگر درباره پوشش بانوان به کار برده می شود به اعتبار پشت پرده واقع شدن آنان و پوشیده شدن به وسیله پارچه ای پرده مانند همانند چادر است.^۲

حجاب اسلامی شامل یک سری پوشش های باطنی و معنوی مانند حیا، عفت، تقوا نیز می گردد و مجموعه ای از رفتارها مانند شیوه نگریستن، آرایش کردن، راه رفتن، حرف زدن، حریم و فاصله گرفتن از نامحرم است.^۳

حجاب از منظر قرآن

بررسی آیات الهی در زمینه حجاب بیانگر اهمیت این مسئله می باشد و در بیان آن آیه ای مجزا به همراه ویژگی های آن آمده است. آیه ۵۹ سوره مبارکه احزاب: «یا ایها النبی قل لازواجک و بناتک و نساء المومنین یدنین علیهن من جلابیبهن ذلک ادنی أن یعرفن فلا یوذین و کان الله غفوراً رحیماً»^۴.

«ای پیامبر با زنان و دختران خود و زنان مومنان بگو که خویشتن را به چادر فروپوشند که این کار برای اینکه آنها (به عفت و حریت) شناخته شوند تا از تعرض و جسارت (هوس رانان) آزار نکشند بر آنان بسیار بهتر است و خداوند آمرزنده و مهربان است».

جلابیب در آیه شریفه جمع جلاباب است که به معنای پوشش گسترده و فراگیر تمام بدن است که بانوان به طور معمول هنگام خروج از خانه روی لباس های دیگر می پوشند که در زبان عربی از آن با عناوین ملحفه، عبایه، کساء و ... و در زبان فارسی با نام «چادر» یاد می شود.

پوشاندن بدن نشان دهنده آن است که شخص اهل عفت و صلاح و حجاب است و وقتی به این عنوان شناخته شدند دیگر مورد اذیت اهل فسق و فجور قرار نمی گیرند.^۵

شأن نزول آیه این بود که زنان از خانه بیرون می شدند تا به مسجد بروند و دنبال رسول خدا (ص) نماز بخوانند و چون شب می شد و زنان برای نماز مغرب و عشا بیرون می آمدند و جوانان سر راه آنان می نشستند و به ایشان آزار لفظی می رساندند و معترض آن ها می شدند خداوند این آیه را نازل کرد.

بطور کلی به نظر می رسد که منظور از حجاب از منظر قرآن (یدنین) این است که جلاباب را به بدن خود نزدیکتر کنند تا بدن آن ها را بهتر بپوشاند نه اینکه آن را آزاد بگذارند به طوری که گاه و بیگاه کنار رود و بدن آشکار شود.^۶

فلسفه حجاب

بدون شک در عصر حاضر که بعضی نام آن را عصر برهنگی و آزادی جنسی گذارنده اند و افراد غربزده بی بند و باری زنان را جزیی از آزادی او می دانند سخن از حجاب گفتن برای این دسته ناخوشایند و گاه افسانه ای متعلق به زمان های گذشته است.^۷

در اینجا فلسفه حجاب را که امری مکتوم و پنهان نیست بیان می گردد:

-برهنگی زنان که پیامدهایی همچون آرایش و عشوه گری به همراه دارد و به دنبال آن تحریک دائمی جوانان است که سبب کوبیدن اعصاب آن ها و ایجاد هیجان های بیمارگونه عصبی و گاه سرچشمه امراض روانی می گردد. غریزه جنسی نیرومندترین و ریشه دارترین غریزه آدمی است که در طول تاریخ نیز سرچشمه بسیاری از حوادث مرگبار و جنایات بوده است، آیا دامن زدن مستمر از طریق برهنگی به این غریزه و شعله ور شدن آن بازی با آتش نیست؟

اسلام می خواهد مردان و زنان مسلمان روحی آرام و اعصاب سالم و چشم و گوش پاک داشته باشند و این یکی از فلسفه های حجاب است.^۸

فشارهای روانی که امروز دامن گیر زنان غربی شده به این جهت است که بی بند و باری و داشتن روابط جنسی سبب شده از زندگی در خانه بیزار شوند، وظیفه مادری خود را فراموش کنند و به جای آن در قید و بند رقابت های زندگی مدرن امروزی بیفتند و تمام ارزش های معنوی خود را فدا کنند.^{۳۹}

شهید مطهری نیز در این باره می گوید: «فلسفه پوشش وضع کامیابی جنسی از غیر همسر مشروع، از نظر اجتماع خانوادگی این است که همسر قانونی شخصی از لحاظ روانی، عامل خوشبخت کردن او به شمار می رود، در حالی که در سیستم آزادی کامیابی، همسر قانونی از لحاظ روانی یک نفر رقیب و مزاحم و زندانبان به شمار می رود، و در نتیجه کانون خانوادگی بر اساس دشمنی و نفرت پایه گذاری می شود».^{۴۰}

نتیجه گیری

حجاب، زنان را چه در شعار آزادی و چه در آرامش و فعالیت اجتماعی و ارزشمندی به فرجامی میمون و مبارک سوق می دهد. و زنان را به معامله ای نیکو که در آن ارزش انسانی و کرامت شخصیت زن و سلامت روان او با مادیات انحطاط و ابتذال اخلاقی خرید و فروش نمی شود تشویق می کند.

با طلوع اسلام این امر به غایت مطلوبیت خود دست یافت و امروزه نیز نیاز به رویکردی دوباره بر این مسئله و احیا دوباره ی مطلوبیت و غایت این امر احساس می شود. تا احیا گری این امر کمک شایانی به جامعه و افراد آن و همچنین به سلامت آن ها می گردد و این اضطراب و استرس را به کمک حجاب قابل کاهش می باشد.

پی نوشت ها

- ۱- معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، ج ۱، چاپ چهاردهم، ۱۳۸۷، ص ۴۵۹.
- ۲- محمدی نیا، اسدالله، آثار حجاب از نظر علوم اجتماعی، روانشناسی و دانشمندان جهان، انتشارات سبط اکبر (ع)، ص ۱۵.
- ۳- قرآن، آیات سوره مبارکه نور، ۳۰ و ۳۱.
- ۴- قرآن، سوره مبارکه احزاب، آیه ۵۹.
- ۵- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۳ ش، چاپ ۱۷، ص ۴۲۸.
- ۶- طباطبایی، سید محمد حسین، المیزان، ترجمه سید باقر موسوی همدانی، تهران، نشر بنیاد علمی و فرهنگی علامه طباطبایی، ۱۳۶۳ ش، چاپ ۱۶، ص ۵۳۱.
- ۷- محمدی نیا، اسدالله، همان، ص ۱۷.
- ۸- مکارم شیرازی، همان، ص ۴۲۸.
- ۹- شجاعی، محمد، درّ و صدف، ص ۸۹.
- ۱۰- سیاح، احمد، فرهنگ جامع نوین (المنجد)، انتشارات اسلام، ۱۳۸۷ ش، ج ۱، ص ۳۲۱ و ۷۸۹.
- ۱۱- ویسی، مختار، سایت رسمی جماعت دعوت و اصلاح ایران، ۱۳۹۲/۱۰/۱۶ ش.
- ۱۲- بهروزی، مریم، قم، سازمان تبلیغات اسلامی، حجاب و آزادی، چاپ دوک، ص ۶۸.
- ۱۳- ویسی، مختار، همان.
- ۱۴- فرجاد، محمد حسین، مبانی مددکاری اجتماعی، ص ۱۸۱.

۱۵- شعاعی، افروز، پایان نامه راهکارهای کاهش فشار روانی، ۱۳ش، حوزه علمیه حضرت عبدالعظیم (ع).

۱۶- شعاری نژاد، علی اکبر، روانشناسی انسان سالم با سفری کوتاه در شخصیت انسان، انتشارات اطلاعات تهران، چاپ دوم، ۱۳۸۶ش، ج ۱، ص ۵۰۳.

۱۷- مصباح یزدی، محمدتقی، یاداو، قم، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۴ش، ج ۱، ص ۷۴ و ۷۵.

۱۸- شعاعی، افروز، همان.

۱۹- شجاعی، محمد، همان، ص ۸۹.

۲۰- تفسیر نورالثقلین، ج ۳، ص ۵۹۲.

۲۱- رجبی، عباس، بررسی رابطه حجاب با سلامتی روانی زنان، مجله شمیم یاس، تیر ۱۳۵۸ش، شماره ۴۰.

۲۲- مکارم شیرازی، ناصر، همان، ص ۴۲۷.

۲۳- سید رضی، نهج البلاغه، ترجمه حسین انصاریان، چاپ چهاردهم، ۱۳۸۶ش، نامه ۳۱، ص ۶۱۹.

۲۴- مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۲۵۵.

۲۵- مهدی زاده، حسین، فلسفه حجاب، انتشارات امام خمینی (ره)، ص ۲۳.

۲۶- قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر قمی، بیروت، موسسه الاعلمی، طبع السادس، ۱۲۹۲ق، ج ۲، ص ۱۹۶.

۲۷- عطایی اصفهانی، م.ع، آیین زنان بهشتی و جهنمی، انتشارات حضرت عباس (ع)، ج ۱، ص ۲۷.

۲۸- دورانت، ویل، لذات فلسفه، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۶ش، ص ۱۳۴-۱۳۵.

۲۹- رجبی، عباس، همان، شماره ۴۰.

۳۰- دورانت، ویل، تاریخ تمدن، ترجمه ابوالقاسم طاهری و احمد آرام، تهران، نشر اقبال، ۱۴۳۴ش، ج ۱، ص ۶۰.

۳۱- رجبی، عباس، همان.

۳۲- مکارم شیرازی، ناصر، همان، ص ۴۴۳.

۳۳- فتاحی زاده، فتحیه، حجاب از دیدگاه قرآن و سنت، قم، دفتر تبلیغات اسلامی قم، چاپ نهم، ج ۱، ص ۸۰.

۳۴- رجبی، عباس، همان.

۳۵- مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۲۸.

۳۶- الفتی پور، مهناز، گران فروشان به بهشت می روند، سبط النبی، ج ۱، چاپ ۱۳۸۷ش، ص ۷۵.

۳۷- تونس، ورنر، زن در جستجوی رهایی، ترجمه شهلا لاهیجی (بی جا)، روشنگران و مطالعات زنان، چاپ اول، ۱۳۷۲ش.

۳۸- حسینی، داوود، روابط سالم در خانواده، نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ج ۱، ص ۸۶

۳۹- نصیرزاده، قاسم، زن بصیرت حجاب، ۱۳۸۹، نشر اکرام، صص ۸۷-۸۹

۴۰- مطهری، مرتضی، مسئله حجاب، تهران، انتشارات صدرا، ج ۱، ۱۳۷۹، ص ۴۴.

منابع

*قرآن کریم

- ۱- الفتی پور، مهناز، گران فروشان به بهشت می روند، سبط النبی، ج ۱، چاپ ۱۳۸۷ ش.
- ۲- بهروزی، مریم، قم، سازمان تبلیغات اسلامی، ج ۲.
- ۳- تونس، ورنر، زن در جستجوی رهایی، ترجمه شهلا لاهیجی (بی جا)، روشنگران و مطالعات زنان، چاپ اول، ۱۳۷۲ ش.
- ۴- حسینی، داوود، روابط سالم در خانواده، نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ج ۱.
- ۵- دورانت، ویل، تاریخ تمدن، ترجمه ابوالقاسم طاهری و احمد آرام، تهران، نشر اقبال، ۱۴۳۴ ش، ج ۱.
- ۶- دورانت، ویل، لذات فلسفه، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۶ ش.
- ۷- رجبی، عباس، بررسی رابطه حجاب با سلامتی روانی زنان، مجله شمیم یاس، تیر ۱۳۵۸ ش، شماره ۴۰.
- ۸- سیاح، احمد، فرهنگ جامع نوین (المنجد)، انتشارات اسلام، ۱۳۸۷ ش، ج.
- ۹- سید رضی، نهج البلاغه، ترجمه حسین انصاریان، چاپ چهاردهم، ۱۳۸۶ ش، نامه ۳۱.
- ۱۰- شاملو، سعید، بهداشت روانی، انتشارات رشد.
- ۱۱- شعاری نژاد، علی اکبر، روانشناسی انسان سالم با سفری کوتاه در شخصیت انسان، انتشارات اطلاعات تهران، چاپ دوم، ۱۳۸۶ ش، ج ۱.

- ۱۲- طباطبایی، سید محمد حسین، المیزان، ترجمه سید باقر موسوی همدانی، تهران، نشر بنیاد علمی و فرهنگی علامه طباطبایی، ۱۳۶۳ش، چاپ ۱۶، ص ۵۳۱.
- ۱۳- عطایی اصفهانی، م.ع، آیین زنان بهشتی و جهنمی، انتشارات حضرت عباس (ع)، ج ۱.
- ۱۴- فتاحی زاده، فتحیه، حجاب از دیدگاه قرآن و سنت، قم، دفتر تبلیغات اسلامی قم، چاپ نهم، ج ۱.
- ۱۵- قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر قمی، بیروت، موسسه الاعلمی، طبع السادس، ۱۲۹۲ق، ج ۲.
- ۱۶- محمدی نیا، اسدالله، آثار حجاب از نظر علوم اجتماعی، روانشناسی و دانشمندان جهان، انتشارات سبط اکبر (ع).
- ۱۷- معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، ج ۱، چاپ چهاردهم، ۱۳۸۷.
- ۱۸- مصباح یزدی، محمدتقی، یاداو، قم، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۴ش، ج ۱.
- ۱۹- مطهری، مرتضی، مسئله حجاب، تهران، انتشارات صدرا، ج ۱، ۱۳۷۹.
- ۲۰- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۳ش، چاپ ۱۷.
- ۲۱- ملک محمودی، امیر، رایحه عفاف، چاپ نهم، ۱۳۹۱، انتشارات منشور وحی، ج ۱.
- ۲۲- مهدی زاده، حسین، فلسفه حجاب، انتشارات امام خمینی (ره).
- ۲۳- نصیر زاده، قاسم، زن بصیرت حجاب، ۱۳۸۹، نشر اکرام.
- ۲۴- ویسی، مختار، سایت رسمی جماعت دعوت و اصلاح ایران، ۱۳۹۲/۱۰/۱۶ش.